

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

“İnsanların rifahı, onların sosial vəziyyəti və əlbəttə ki, sağlamlığı bizim üçün əsas məsələdir”

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 31-də Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Tibb Mərkəzinin koronaviruslu xəstələrin müalicəsi üçün nəzərdə tutulan modul tipli növbəti hospitalının açılışında deyib. Tibb müəssisəsinin kollektivi ilə videoformatda görüşən dövlətimizin başçısı deyib:

- Bu gün açılan xəstəxanada 820-dən çox cərpayı mövcuddur. Ancaq qısa müddət ərzində biz bu cərpayılardan sayını 1500-ə qədər artırmaqla bilirik. Bu xəstəxananın xüsusi özəlliyi ondan ibarətdir ki, burada 130 intensiv terapiya-reanimasiya yeri vardır.

Pandemiya dövründə ölkəmizdə yeni xəstəxanaların tikintisi geniş vüsət almışdır. Bu məqsədlər üçün böyük vəsait ayrılmışdır, bütün imkanlar səfərbər edilmişdir. Çünki mövcud cərpayı fondu imkan vermirdi ki, biz bu dəhşətli pandemiya ilə uğurla mübarizə aparaq. Cəmi altı ay ərzində ölkəmizin cərpayı fondu böyük dərəcədə artırılmışdır. Ölkəmizin ən gözəl və ən müasir xəstəxanası - Yeni Klinika açılmışdır. Yeni Klinikada cərpayılardan sayı 600-ə yaxındır. Hazırda təqribən 400-ə yaxın cərpayı hazır vəziyyətdədir. Bununla bərabər, modul tipli 11 xəstəxana inşa edilmişdir. Bu xəstəxanalarda cərpayılardan sayı 4100 səviyyəsindədir.

Onu da bildirməliyəm ki, modul tipli 7 xəstəxananın tikintisi nəzərdə tutulub. Amma hazırda buna ehtiyac yoxdur. Çünki ölkəmizdə xəstələrin sayı azalır və əgər ehtiyac yaranarsa, qısa müddət ərzində əlavə 1400 cərpayılıq xəstəxanalar inşa oluna bilər. Ehtiyat variantı kimi biz ölkəmizin iki Olimpiya Kompleksini də xəstəxanalara çevirdik və orada da 300-dən 500-ə qədər xəstə müalicə ala bilər.

Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, COVID ilə mübarizədə Azərbaycan çox uğurlu fəaliyyət aparır, qəbul edilmiş qərarlar vaxtında və yüksək keyfiyyətlə icra edilir. Bu və digər amillər imkan verdi ki, biz vəziyyəti nəzarət altında saxlayaq. Bildirməliyəm ki, hazırda COVID xəstələri üçün 46 xəstəxana fəaliyyət göstərir. Onu da bildirməliyəm ki, bu xəstəxanaların 41-i son 17 il ərzində inşa edilmişdir. Məhz regionların sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarının icrası nəticəsində bütün bölgələrimizdə, bütün şəhərlərimizdə müasir tibb ocaqları yaradılıb. Təsəvvür etmək çətin deyil ki, əgər biz vaxtında bu addımı atmasaydıq, bu gün hansı problemlərlə üz-üzə qala bilərdik. Tam məsuliyyətlə deyə bilərəm ki, əgər vaxtında bu xəstəxanalar tikilməseydi, bu gün biz çox ağır vəziyyətə düşə bilərdik.

COVID ilə mübarizədə bizim səhiyyə sistemimizin maddi-texniki bazası xüsusi rol oynayır. Bununla bərabər, labo-

ratoriyaların sayını böyük dərəcədə - bir neçə dəfə artırmışdıq. Pandemiya başlandı bizim cəmi 6 laboratoriyamız var idi. Bu gün biz o laboratoriyaların sayını 45-ə çatdırırıq.

Bildirməliyəm ki, pandemiya ilə əlaqədar Azərbaycan həkimlərinə xüsusi diqqət göstərilir. Səhiyyə sisteminə çalışan insanlar prinsip etibarilə daim dövlət tərəfindən qayğı ilə əhatə olunur. Təkcə onu demək kifayətdir ki, COVID xəstələrinə xidmət edən həkimlərin əməkhaqqı 3-5 misli artırılıb. Azərbaycana beş ölkədən - Türkiyədən, Rusiyadan, Çindən, İtaliyadan, Kubadan hakim briqadaları gəlmişdir və bu həkimlər bizə kömək göstərirlər. Bir sözlə, görülən bütün bu işlər öz səmərəsini verir. Təsədüfi deyil ki, son həftələr ərzində COVID ilə mübarizədə vəziyyət daha müsbətdir. Biz müsbət dinamikanı görürük və ümid edirəm ki, bu dinamika bundan sonra da qorunub saxlanılacaqdır.

Biz Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə ilk günlərdən sıx təmasda idik. Bu gün də bu təmaslar davam edir. Bildiyiniz kimi, ÜST Azərbaycanda bu sahədə görülən işlərə çox yüksək qiymət vermişdir və Azərbaycanı nümunəvi ölkə adlandırmışdır.

Təbii ki, pandemiya həm ölkə iqtisadiyyatına, həm də insanların sosial vəziyyətinə mənfi təsir göstərmişdir. Bu təsirin fəsadlarını azaltmaq üçün praktiki addımlar atılır. Beş milyona yaxın insan geniş sosial paketlə əhatə olunub.

Mən bunu bəri başdan - pandemiyanın ilk günlərindən demişdim ki, insanların sağlamlığı bizim üçün prioritet məsələdir və biz bütün səylərimizi bu məsələnin həllinə istiqamətləndirdik. Təbii ki, belə olan halda iqtisadi sahədə çətinliklər də labüd idi. Ancaq hesab edirəm ki, başqa ölkələrlə müqayisədə Azərbaycanda iqtisadi sahədə vəziyyət daha yaxşıdır. Biz yaxşı bilirik ki, bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə pandemiya dövründə iqtisadi tənəzzül 10, 15, 20, 25 faiz səviyyəsindədir. O cümlədən Avropanın inkişaf etmiş ölkələrində yüksək səviyyədədir. Ölkəmizdə isə görülmüş tədbirlər nəticəsində 7 ayda iqtisadiyyat cəmi 2,8 faiz aşağı düşüb. Hesab edirəm ki, dünyada mövcud olan ümumi mənzərəni nəzərə alsaq bu, yaxşı göstəricidir.

Ancaq əlbəttə ki, biz postpandemiya dövrünə də hazır olmalıyıq və müvafiq göstərişlər verilibdir. Postpandemiya dövrü nə vaxt başlayacaq, bunu hələ ki, heç kim deyə bilmir. Ancaq dünyada gedən araşdırmalar, tədqiqatlar, peyvəndlərin üzərində işin aparılması ümidverici signallar verir. Onu da bildirməliyəm ki, biz hazırda bir neçə şirkətlə COVID-ə qarşı peyvəndin ölkəmizə gətirilməsi ilə əlaqədar fəal iş aparırıq. Mən ümid edirəm ki, Azərbaycan bu sahədə də

peyvəndi əldə edən birinci ölkələr sırasında olacaqdır.

Birmənalı şəkildə deyə bilərəm ki, Azərbaycanda tətbiq olunan qaydalar, vəziyyətə uyğun şəkildə atılan addımlar və karantin rejimi öz səmərəsini verir. Bunun nəticəsində artıq bir çox şəhərlərdə bütün karantin məhdudiyyətləri aradan qaldırılıb. Ancaq böyük şəhərlərdə bu qalıbdır və bizim hamımızdan asılıdır ki, daha da inamla və daha da qısa müddət ərzində əlavə yumşalma addımları ataq. Əfsuslar olsun ki, bu gün hələ də bu vəziyyəti dərk etməyənlər, məsuliyyətini itirmiş insanlar da mövcuddur və qaydaların kobudcasına pozulması halları da vardır. Belə hallar aşkarlananda təbii ki, cəza tədbirləri də mütləq olmalıdır və tətbiq edilir. Cəza tədbirləri bütün kateqoriyalardan olan insanlara tətbiq edilir. Heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilməməlidir və verilmir. İctimai vəziyyətinə, ictimai statusuna baxmayaraq qanun qarşısında hamı bərabərdir. Azərbaycanda bərabərlik, ədalət və qanunun aliliyi əsas prinsiplərdən biridir və mən bütün vətəndaşları məsuliyyətə çağırıram. **Hesab edirəm ki, Azərbaycan vətəndaşları yaxşı görürlər ki, qanun hər kəs üçün qanundur. Heç kim qanundan üstün ola bilməz, heç kimdə heç bir imtiyaz ola bilməz və heç kimə heç bir güzəşt edilmir və edilməyəcək.**

Mən bir daha demək istəyirəm ki, görülmüş bütün işlər bir məqsədi güdür ki, biz bu vəziyyətdən az itkilərlə çıxmaq. Hesab edirəm ki, biz buna nail oluruq. Hər şey müqayisə ilə ölçülür. COVID-lə bağlı dünya statistikasına baxdıqda görürük ki, ölkəmizdə əldə edilmiş nəticələr doğrudan da çox təsirli, çox dəyərlidir. Mən hesab edirəm ki, biz məhz bu tədbirlər nəticəsində minlərlə insanın həyatını qoruduq.

Rusiyanın Rostov vilayətində “Sambek yüksəklikləri” - Böyük Vətən müharibəsinin yeni hərbi-tarixi muzey kompleksinin açılışı olub

Bununla bağlı Rusiyanın “Rossiya-24” və “Rossiya-1” televiziya kanallarında reportajlar göstərilib, əsasən azərbaycanlılardan ibarət olan 416-cı Taqanroq diviziyasının qəhrəmanlıqları barədə geniş məlumat verilib. Reportajlarda Prezident İlham Əliyevin müsahibəsi təqdim olunub.

Aparıcı: Bu gün Rostov vilayətində “Sambek yüksəklikləri” adlı xalq hərbi-tarix muzeyinin açılışı olub. Bu addakı “xalq” sözünü təsadüfi deyil, çünki muzey vətənlərin və ləpircilərin təşəbbüsü ilə yaradılıb. Sambek şiddətli döyüşlərin keçirildiyi yerdir. 1941-ci ildə faşistlər Rostova can atanda da, 1943-cü ildə bizimkilər hücumu keçəndə də. Bu yüksəklik təkcə Rusiya üçün deyil, həm də Azərbaycan üçün vacibdir. Bu gün Azərbaycan üçün vacibdir. Bu gün Azərbaycan Prezidenti də həmin hadisələr barədə danışdı.

Veronika Boqmanın reportajında deyilir ki, muzey kompleksi real döyüşlərin baş verdiyi ərazidə yerləşir. 160 kilometrlik Mius cəbhə xətti boyunca 14,5 hektar döyüş sahəsidir.

Reportajda bildirilir ki, hərbi-tarix muzeyi İnformasiya-Sərgi Mərkəzi, balaca kilsə, amfiteatr, alma bağı

da daxil olmaqla, 8 açıq məkandan ibarətdir. Mius cəbhəsinin döyüşçülərinin xatirəsinə ilk memorial burada 1980-ci ildə, Qələbənin 35 illiyi şərəfinə ucaldılıb. Həmin memorial Azərbaycan Respublikasının vəsaiti hesabına və onun fəal iştirakı ilə inşa edilmişdi. Açıılış mərasiminə Heydər Əliyevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti gəlmişdi.

Ulu öndər Heydər Əliyev: Don torpağında ucaldılmış möhtəşəm monument Rostov vilayəti və Azərbaycan zəhmətkeşlərinin bu döyüşlərin sağ qalmış və həlak olmuş bütün qəhrəmanlarının nəcib xatirəsinə hörmət və minnətdarlıq əlamətidir.

Prezident İlham Əliyev: Bu, təsadüfi deyildi. Çünki Rostov vilayətini azad etmiş 416-cı Taqanroq atıcı diviziyasının döyüşçülərinin 90 faizindən çoxu əslən Azərbaycandan idi. 416-cı Taqanroq diviziyası təkcə Rostovu deyil, bütün Rostov vilayətini, o cümlədən Taqanroq şəhərini azad edib, bundan sonra diviziyaya Taqanroq adı verilib. Melitopol, Kişinev, Odessa şəhərlərini də 416-cı diviziya azad edib. Bu diviziya uğurla həyata keçirilmiş Mozdok əməliyyatında xüsusilə fərqlənib. Əslində, bu əməliyyat Bakı şəhərinin

faşistlər tərəfindən tutulmasının qarşısını alıb. Əks halda, Böyük Vətən müharibəsinin nəticələri fəlakətli olardı. O dövrdə cəbhə üçün yanacaq 80 faizini və sürtkü yağlarının 90 faizini Azərbaycan təchiz edirdi. Əgər Azərbaycan və onun mədənləri faşistlərin əlinə keçsaydı, müharibənin nəticəsi tamam başqa olardı.

Reportajda deyilir: Bəli, Don faşistləri təkcə ucsuz-bucaqsız məhsuldar tarlalara malik olan taxıl mənbəyi kimi cəlb etmirdi. Qafqazın qapısı, Maykopa, Qroznıya, Bakıya, daha sonra Fars körfəzinə gedən yollar bu-

radan başlanırdı. 416-cı diviziyanın Mius cəbhəsində olduğu yarım il ərzində o, böyük itkilərə məruz qaldı, üç dəfə heyətini dəyişdi.

Prezident İlham Əliyev: Azərbaycan bizim ümumi Qələbəmizə layiqli töhfə verib. 128 Sovet İttifaqı Qəhrəmanı əslən Azərbaycandır. Azərbaycanda hərbi texnika istehsal edildi. Müəssisələr gecə-gündüz işləyirdi. Qeyd etməliyəm ki, 416-cı diviziya Berlinin götürülməsində də fərqlənib. Kaysen Vilhelm sarayını məhz bu diviziyanın döyüşçüləri tutublar. Azərbaycanlı leytenant Məci-

dovun rəhbərlik etdiyi bir qrup döyüşçü isə Brandenburq darvazaları üzərinə Qələbə bayrağını sancıb.

Biz ümumi Qələbəmiz uğrunda canlarından keçənlərin müqəddəs xatirəsinə ehtiramla yad edirik. Azərbaycanda veteranlar diqqət və qayğı ilə əhatə olunub, biz həmişə faşistlərin qəhrəmanlaşdırılmasının əleyhinə, faşizm üzərində Qələbədə Sovet İttifaqının rolu haqqında tarixi həqiqətin qorunub saxlanması naminə çıxış etmişik və edirik. Əminəm ki, bunu yeni memorialın açılması da göstərəcək. Biz çalışırıq ki, gələcək nəsillər ata və babalarımızın igidliyini unutmasınlar, onlar ümumi Qələbəmizi müqəddəs bir dəyər kimi yad etsinlər, ümumi Qələbəmizə sanballı və həlledici töhfə verənlər haqqında həqiqəti bilsinlər.

Bu memorial kompleksin açılışı münasibətilə veteranları, Rusiya və Azərbaycan xalqlarını təbrik etmək, veteranlara cansağlığı və firavanlıq arzu etmək istəyirəm.

Reportajda bildirilir ki, muzey kompleksində həm veteranların ailə arxivlərindən, həm də döyüş meydanından toplanan minlərlə artefakt nümayiş olunur.

Azərbaycan Sənaye Korporasiyasında iki layihənin təqdimatı keçirilib

“Azərbaycan Sənaye Korporasiyası” ASC-də “İl-lik biznes plan və büdcənin hazırlanması” və “Maliyyə nəzarəti və risklərin idarə edilməsi” layihələrinin təqdimatı keçirilib. ASC-dən bildirilib ki, adıçkilən layihələrə aid yeni təlimatları və işçi faylları təqdim edən korporasiyanın Maliyyə departamentinin direktoru Rövşən Məmmədov zamanın tələblərinə və yeni çağırışlara çevik reaksiya verərək, düzgün biznes qərarlarının qəbulu prosesində qeyd olunan layihələr üzrə yeni yanaşmaların tətbiqinə daim ehtiyac olduğunu deyib. Maliyyə departamentinin direktoru qeyd edib ki, təlimatlar beynəlxalq standartlara və təcürbəyə əsaslanaraq hazırlanıb və korporasiyaya daxil olan müəssisələrin biznes

modelləri, strategiyaları və iş proseslərinin xüsusiyyətləri nəzərə alınıb. Təqdimat iştirakçılarının korporasiyanın maliyyə funksiyasının missiyası, dəyərləri və strateji istiqamətləri ilə də tanış edən Rövşən Məmmədov onu da vurğulayıb ki, biznes planlaşdırması, maliyyə nəzarəti, risk mühitinin təhlili proseslərinin təşkili və mütəmadi monitorinqi bu işlərin əsas tərkib hissəsi sayılır. Təqdimatda mövzu ilə bağlı suallar dinlənilib və cavablandırılıb. Vurğulanıb ki, gələcəkdə yeni tələblər yarandıqca bu təlimatlara dəyişikliklər olunacaq və onlar təkmilləşdiriləcək. Sonda korporasiyanın baş direktoru Kamran Nəbizadə hər iki layihə ilə bağlı fikir və tövsiyələrini bildirib.

Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsinə dəyişikliklər edilib

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 31 avqust tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) 2020-ci il büdcəsinə dəyişikliklər edilib. Fondan bildirilib ki, Fərmana uyğun olaraq ARDNF-nin 2020-ci il üçün büdcə gəlirlərini və xərclərini dəqiqləşdirmək məqsədilə Fondun büdcə gəlirləri 12 milyard 384 milyon 88,2 min manatdan 7 milyard 832 milyon 893,4 min manata qədər azaldılıb və büdcə xərcləri

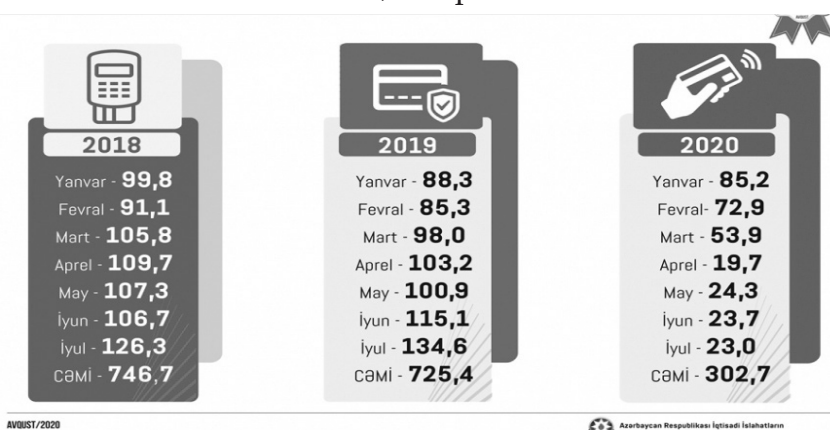
isə 11 milyard 589 milyon 910,3 min manatdan 12 milyard 439 milyon 910,3 min manata qədər artırılıb. Müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər üzrə gəlir maddəsi 10 milyard 563 milyon 404,5 min manatdan 6 milyard 646 milyon 940,7 min manata qədər azaldılıb, karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar sərmayəçilər tərəfindən müqavilə sahəsin-

dən istifadə üçün ödənilən akrhesabı ödənişlər üzrə gəlir maddəsi 4 milyon 692 min manatdan 6 milyon 752,4 min manata qədər, neftin və qazın Azərbaycan ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər üzrə maddə 19 milyon 380 min manatdan 21 milyon 80 min manata qədər, neft-qaz sazişlərinin imzalanması və icrası ilə bağlı sərmayəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar üzrə gəlir maddəsi 765 milyon 340 min manatdan 767 milyon 777,4 min manata qədər artırılıb, eyni zamanda, Fondun valyuta aktivlərinin yerləşdirilməsindən və idarə olunmasından əldə edilən vəsaitlərlə bağlı gəlir maddəsi 1 milyard 31 milyon 271,7 min manatdan 390 milyon 342,9 min manata qədər azaldılıb. Fərmana əsasən, ARDNF-nin 2020-ci il üzrə büdcəsinin xərc istiqamətlərində Azərbaycanın 2020-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi üzrə xərc maddəsi 11 milyard 350 milyon manatdan 12 milyard 200 milyon manata qədər artırılıb.

Xarici vətəndaşlar bank kartları ilə 23 milyon manatlıq əməliyyatlar aparıblar

Koronavirus pandemiyası ilə bağlı yaranan vəziyyət digər ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanın da turizm sektoruna təsirsiz ötüşməyib, mart ayından başlayaraq bu sahədə azalma müşahidə olunur. Bunun nəticəsində cari ilin iyul ayında xarici vətəndaşların bank kartları vasitəsilə ölkəmizdə apardıqları əməliyyatların həcmi 23 milyon manat təşkil edib. Ümumilikdə isə yanvar-iyul

ayında əcnəbilər ölkəmizdə mln. manatlıq əməliyyatlar bank kartları vasitəsilə 302,7

Azərbaycanda ilk dəfə Aqrar Sığorta Şirkəti yaradılıb

Aqrar Sığorta Fondunun icmimaiyyətlə əlaqələr xidmətindən bildirilib ki, Azərbaycanda aqrar sığorta mexanizminin yaradılması üçün həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində mühüm addım atılıb. İlk dəfə olaraq ölkədə ixtisaslaşmış müştərək sığorta şirkəti – “Aqrar Sığorta Müştərək Sığorta Şirkəti” ASC yaradılıb. “Aqrar sığorta haqqında” Qanuna uyğun olaraq yeni şirkət aqrar sığorta sisteminin idarəedilməsini həyata keçirən idarəedici qurumdur. Şirkət sığortalıların müqavilələrin bağlanması, hadisə ilə bağlı müraciətlərinin qəbul edilməsi və sistemin ümumi idarə edilməsini həyata keçirəcək. “Aqrar Sığorta Müştərək Sığorta Şirkəti” ASC ölkədə

qeyri-həyat sığortası sahəsində fəaliyyət göstərən və cəmiyyətin fəaliyyətində iştirak etmək niyyətində olan 7 şirkət tərəfindən təsis edilib. Müştərək şirkətin təsisçiləri – “Paşa Sığorta” ASC, “Qala Sığorta” ASC, “Meqa Sığorta” ASC, “Azərbaycan Sənaye Sığorta” ASC, “Xalq Sığorta”

ASC, “AZSIĞORTA” ASC, “Bakı Sığorta” ASC şirkətləridir. “Aqrar Sığorta Müştərək Sığorta Şirkəti” ASC-nin nizamnamə fondu 2 milyon 187,5 min manat həcmində müəyyən edilib. Hər bir təsisçinin payı 312,5 min manat nəzərdə tutulub. Təsisçi şirkətlər aqrar sığorta sisteminə vasitəçi sığorta şirkəti kimi fəaliyyət göstərəcəklər. “Aqrar Sığorta Müştərək Sığorta Şirkəti” ASC-nin yaradılmasından sonra sığorta fəaliyyəti üçün lisenziyanın əldə edilməsi məqsədilə Azərbaycan Mərkəzi Bankına (AMB) yekun müraciət ediləcək. Ölkədə qeyri-həyat sığortası ilə məşğul olan digər şirkətlər də “Aqrar Sığorta Müştərək Sığorta Şirkəti” ASC-nin fəaliyyətində iştirak edə bilər.

Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları artıb

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) sərəncamında olan rəsmi valyuta ehtiyatlarının həcmi açıqlanıb. AMB-nin valyuta ehtiyatla-

rı sentyabrın 1-nə 6 milyard 483,9 milyon ABŞ dolları olub. Bu göstərici ötən ayın eyni dövrü ilə müqayisədə 15,2 milyon dollar çoxdur.

Pul bazası 11,9 milyard manat olub

Azərbaycanda pul bazası sentyabrın 1-nə 11 milyard 907,5 milyon manat təşkil edib.

Bu göstərici avqustun 1-i ilə müqayisədə 230,6 milyon manat çoxdur.

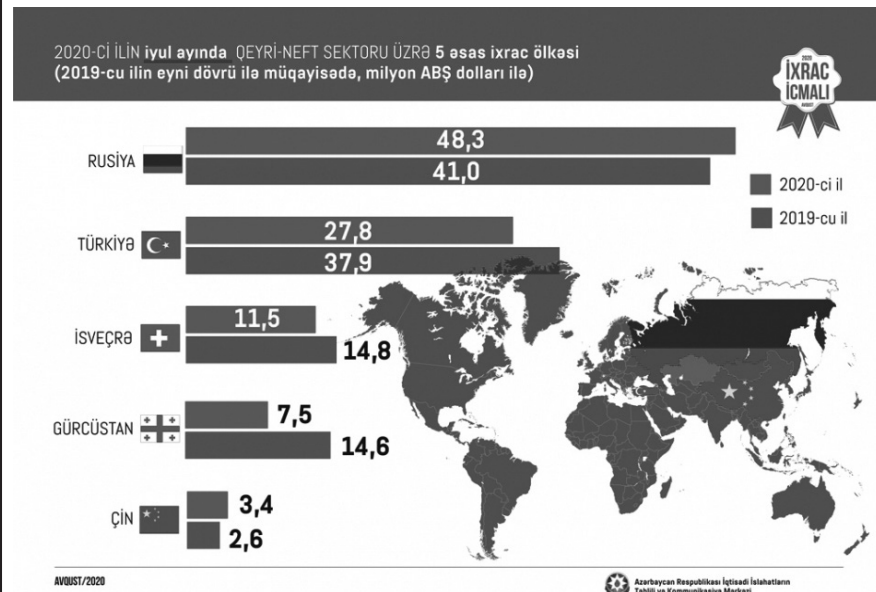
Neft Fondu avqustda valyuta hərraclarında 478 milyon dollar satıb

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) tərəfindən avqust ayı ərzində valyuta hərraclarında 478 mil-

yon ABŞ dolları məbləğində vəsait satılıb. Bu barədə ARDNF-nin icmimaiyyətlə əlaqələr departamentindən bildirilib.

Qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 123 milyon dollar olub

İyulda qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 123 milyon ABŞ dolları

təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə

17,8 faiz azdır. İyul ayında qeyri-neft-qaz məhsulları ən çox Rusiyaya (48,3 milyon dollar), Türkiyəyə (27,8 milyon dollar), İsveçrəyə (11,5 milyon dollar), Gürcüstana (7,5 milyon dollar) və Çinə (3,4 milyon dollar) ixrac edilib.

Bu ilin iyulunda qeyri-neft sektoru üzrə ixracda albalı və gilə (16,4 milyon ABŞ dolları) birinci, pambıq məhsulları (12,1 milyon ABŞ dolları), ikinci, qızıl (sikkə kəsilməsində istifadə olunmayan, digər emal olunmamış formalarda – 10,7 milyon ABŞ dolları) üçüncü yerdə qərarlaşıb.

Sığorta şirkətləri 467,5 milyon manatadək sığorta haqqı yığıb

Bu ilin yanvar-iyul ayları ərzində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən sığorta şirkətləri tərəfindən cəmi 467 milyon 482,7 min manat həcmində sığorta haqqı toplanıb. Hesabat dövründə sığorta şirkətləri tərəfindən 223 milyon 196 min manat həcmində ödəniş həyata keçirilib.

3-9 sentyabr 2020-ci il

PEŞƏ TƏHSİLİ YENİ ÇAĞIRIŞLARA UYĞUNLAŞDIRILIR

Artıq dünya dəyişib. Sovet təhsil sistemi bugünkü çağırışlara cavab verə bilməz. Elə götürək peşə təhsili sistemini. O vaxtlar, bir qayda olaraq, orta məktəblərdə zəif oxuyan şagirdlər səkkizinci sinifi bitirdikdən sonra texniki-peşə məktəbinə göndərilirdi. Sovetlər sistemi çökdükdən, sərhədlər açıldıqdan sonra bəlli oldu ki, xarici ölkələrdə peşə təhsilinə ən çox orta məktəblərdə yaxşı oxuyan şagirdlər üz tuturlar. Xarici ölkələrdə nəinki məktəb yaşlı yeniyetmələr, həmçinin əhalinin bütün təbəqələrindən və yaş qrupundan olan vətəndaşlar, fiziki qüsurlu insanlar peşə təhsilinə cəlb olunurlar. Bu ölkələrdə orta məktəbi bitirən gənclərin 40-60 faizi peşə təhsilini seçirlər.

Azərbaycanda ilk peşə məktəbi 1883-cü ildə Şəkidə açılıb. Orda ipəkçilik üzrə ustalar hazırlanırdı. Bundan xeyli müddət sonra Bakıda texniki inşaat sənət məktəbi yaradıldı. 1914-cü ildə artıq 10 sənət məktəbində 2400 şagird peşələrə təhsil alırdı. İkinci Dünya müharibəsindən sonra texniki peşə təhsili şəbəkəsi daha da genişləndi, artan tələbatla uyğun peşə növləri açıldı, təhsil üçün binalar, təlim-təcrübə bazarları yaradıldı. Keçən əsrin 90-cı illərindən respublikada başlanan ictimai-siyasi və iqtisadi böhran bütün digər sahələrlə kimi, peşə təhsil sistemini də iflic vəziyyətinə saldı, mövcud tikililər, infrastruktur, maddi-texniki təchizat sistemi dağıldı, sıradan çıxarıldı. Respublikamız böhran və xaosdan çıxdıqdan sonra peşə təhsilinə də diqqət yetirilməyə başlandı. 1996-cı ildə Nazirlər Kabineti "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili sisteminin təkmilləşdirilməsi tədbirləri haqqında" qərar qəbul etdi. Bəzi məktəblərin bəzisi əsasında liseylər yaradılmağa başlandı. 2007-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Azərbaycan

Respublikasında texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" (2007-2012-ci illər) təsdiq olundu. Təhsil Nazirliyinin Avropa Komissiyası ilə birgə həyata keçirdiyi "Peşə təhsili və təlimi sahəsində islahatlar strategiyası və Azərbaycanın seçilmiş rayonunda pilot icrası" layihəsi çərçivəsində müəyyən işlər görüldü. Bundan sonra Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"nə uyğun olaraq, 55 peşə təhsili müəssisəsinin bazasında 24 peşə təhsil müəssisəsi yaradıldı. Hazırda peşə təhsili müəssisələrinin mərhələli olaraq publik hüquqi şəxs kimi qeydiyyatdan keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İlkin olaraq ötən il sənaye və innovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsili Mərkəzi, bu il isə 4 müəssisə publik hüquqi şəxs statusu alıb.

İlin sonunacan daha bir neçə bu tipli müəssisənin yaradılması nəzərdə tutulur. Bunlar əsasən regionlarda aparılmış optimizasiyanın nəticəsi olaraq yaradılan

müəssisələrin bazasında açılacaq. Peşə təhsili müəssisələrinin mədəni-texniki bazası, innovativ texnologiyaların tətbiqi və bu sahədə ixtisaslı mühəndis-pedaqoq heyətin olması onun inkişafını şərtləndirən mühüm amillərdir. "Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı" MMC-də yaradılan Peşə Təhsili Mərkəzində artıq ötən ildən pilot layihə kimi başlanmış və Koreya Respublikasının təcrübəsi əsasında yaradılmış tədris proqramlarından və materiallarından istifadə olunur.

Pandemiya ilə bağlı peşə təhsili müəssisələri də mart ayından fəaliyyətlərini məsafədən həyata keçirməyə başladı. İndiyədək 80-dən artıq teledərs hazırlanıb keçirilmişdir. Bün dövrə Azərbaycanın peşə təhsili pilləsi üzrə təbiiq etdiyi yanaşma Avropa Təlim Fondu tərəfindən maraqla qarşılanmış və müvafiq hesabatlarla öz əksini tapanmışdır. Artıq yüzrlərlə gənc hazırlanan tele-dərslərə baxıb dərziyli, aşbazlığı, tikiciliyi və s. öyrənmək imkanı əldə etmişdir. Görülen tədbirlər peşə təhsilinin cəlbədciliyini təmin etmişdir. Bələ tədbirlərdən biri də fevral ayında Peşə Təhsili

üzrə Dövlət Agentliyinin, turizm xidməti üzrə ixtisaslaşan PTM-in və "JW Marriott Ashberon Baku" otelinin birgə təşəbbüsü ilə onlayn formada təşkil edilmişdir. Bundan əlavə, peşə təhsili müəssisələri mövcud ixtisaslar və karyera imkanlarına dair məlumat olaraq virtual tədbirlər təşkil edirlər. Eyni zamanda, Avropa İttifaqının dəstəyi ilə BMT-nin İnkişaf Proqramı (UNEP Azərbaycan), Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyi və Azərbaycan Gənclərinin Nailiyyəti - Junior Achievement Azərbaycan təşkilatının birgə əməkdaşlığı çərçivəsində peşəyönümlü, karyera planlaşdırması və ixtisas seçimi üzrə onlayn təlimlər təşkil edilmişdir. Peşəyönümlü təhsilin təmin olunması üzrə hüquqi-normativ bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində "Ümumi təhsil müəssisələrində peşəyönümlü xidmətin həyata keçirilməsi Qaydası" artıq müəyyən edilmişdir. Nazirlər Kabinetinin 12 may 2020-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq olunan bu qaydalar təhsil alanların peşə seçiminə və əmək fəaliyyətinə hazırlanması məsələsinin həllinə xidmət edəcəkdir. Peşə

təhsilinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində beynəlxalq əməkdaşlıq da genişlənir. Azərbaycan “World Skills International” təşkilatının təmhuşuqlu üzvüdür. Həmin təşkilat dünyada peşə təhsili üzrə müsabiqələr təşkil edir, buranın qaliblərə iş yerləri təklif olunur. Gələcəkdə respublikamız həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyədə bu müsabiqəni təşkil etmək və bir sıra ənənəvi peşə və sənət növlərimizi sərgiləmək niyyətindədir. Bu ilin fevral ayında BMT-nin İnkişaf Proqramı çərçivəsində Azərbaycanın nümayəndə heyəti Estoniyada işğuzər səfərdə olmuş, burada mövcud olan təhsil proqramları ilə yaxından tanış olmuşlar. Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi ilə BMT-nin İnkişaf Proqramının (UNEP) Azərbaycanada peşə təlimi və tədris müəssisələrinin müasirləşdirilməsi çərçivəsində xeyli iş görülmüşdür. Cəlibəlad Dövlət Peşə Təhsili Mərkəzi və “Woodpecker” mebel şirkəti arasında yaradılmış əməkdaşlıq nəticəsində üzlükçü-dizayner ixtisasında bu il məzun olacaq gənclərin bir hissəsi bu şirkətdə əmək fəaliyyətinə başlayacaq. İşəgötürənlərin peşə təhsili müəssisələri ilə əməkdaşlığın gücləndirilməsi və istehsalat təcürbəsinin təşkili, onların peşəyönlümlü təhsilə dəstək göstərməsinə dair layihələr də uğurla icra olunur. Bunlara maşınqayırma və sənaye sahəsi üzrə “Gəncəddə Sənaye üzrə Regional Kompensasiya Mərkəzinin yaradılmasına dəstək”, kənd təsərrüfatı və istehsalat sahəsi üzrə “Lənkəran iqtisadi rayonunda Regional Modern Peşə Təhsil Mərkəzinin yaradılması” layihəsini, meyvəçilik və çayçılıq üzrə “Aqrar məşğulluğun artırılması” layihəsini göstərmək olar. Hazırda peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazasının və infrastruktur təminatının moder-

nləşdirilməsi istiqamətində də bir sıra işlər həyata keçirilir. Bu məqsədlə növbəti ildə Xaçmaz Peşə Məktəbində yeni istixananın, Quba Peşə Liseyində dəmirçi emalatxanasının, Qax Peşə Liseyində dəmirçi və digər emalatxanaların, yenidən qurulmuş Bərdə Peşə Liseyinin binasının istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Cəliləbad Peşə Təhsili Mərkəzinin tikintisi, Lənkəran Peşə Təhsili Mərkəzinin layihələndirilməsi davam etdirilir. Bu il, həmçinin Mingəçevir Dövlət Universitetinin və Mingəçevir Peşə Məktəbinin layihələndirilməsinə də start veriləcək. Cari ilin sonunadək peşə məktəbləri ixtisaslarının təsnifatının yenilənməsi də nəzərdə tutulur. Ölkə başçısının tapşırığına uyğun olaraq, peşə təhsilində yeni ixtisaslar gətiriləcək, lüzumsuz ixtisasların isə tədrisi dayandırılacaq.

Açıqın ətiraf etmək lazımdır ki, ali məktəb məzunlarının bir çoxu əmək bazarında özünə yer tapa bilmir. Universitetləri bitirdikdən sonra müəyyən zaman keçir və onlar üçün yeni peşə və əmək vərdislərinə yiyələnmək çətin olur. Dəb xətrinə oxumaq gənclərin psixologiyasından çıxarılmalıdır. Təhsil zəncirində peşə təhsili sisteminin yüksək mövqeyə gətirilməsi bu boşluğu doldura bilər. Hələ bir sıra innovativ-texnoloji layihələrin icrası zamanı həttə sıraya peşə sahibləri də kənardan gətirilir. Lakin son illər ərzində görülən işlər, həyata keçirilən tədbirlər nəkin olmağa əsas verir. İnkişaf belə ahənglə davam edərsə, peşə təhsili sistemi yaxın illərdə ölkəmizin iqtisadi inkişaf tempinə uyğunlaşdırılacaq, real sektorda, əmək bazarında özünə layiqli yer tutacaqdır.

ZÜLFÜ İLYASOV,
bölgə müxbiri

Ölkənin qara metal filizi yataqlarının işlənilməsi "AzerGold"a həvalə olundu | **"AzerGold" QSC növbəti civə partiyasını ixrac edib**

“AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (QSC) ölkə ərazisində dəmir filizi yataqlarının öyrənilməsini, tədqiqini, kəşfiyyatını, işlənilməsini və idarə olunmasını, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqini, maddi-texniki bazanın müasirləş-

dirilməsini və ondan səmərəli istifadəni, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlərin yerinə yetirilməsini təmin etməlidir.

Bu, Prezident İlham Əliyevin sentyabrın 1-də imzaladığı Dağ-madən və metallurgiya sənayesində iqtisadi islahatların davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında” 2015-ci il 11 fevral tarixli 1047 nömrəli, “Azərbaycan Respublikasının metallurgiya kompleksində sağlamaşdırma və restrukturizasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi haqqında” 2016-cı il 13 iyul tarixli 2198 nömrəli sərəncamlarında davi-

şiklik edilməsi barədə" sərəncamında əksini tapıb.

Müvafiq olaraq "AzerGold"
Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
yaradılması haqqında" Azər-
baycan Respublikası Preziden-
tinin 2015-ci il 11 fevral tarixli
1047 nömrəli Sərəncamında də-
yişiklik edilib.

Bələliklə, “AzerGold” QSC əlvan metal filizi yataqları ilə bərabər, qara metal filizi yataqlarının öyrənilməsini, tədqiqini, kəşfiyyatını, işlənilməsini və idarə olunmasını, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqini, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsini və ondan səmərəli istifadəni, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işləri də yerinə yetirəcək.

“AzerGold” QSC növbəti civə partiyasını ixrac edib

ekosistemə, həmçinin insan orqanizminə təhlükə yaradır. Cəvənin təkrar istifadəyə yönləndirilməsi məqsədilə satışı isə ekoloji cəhətdən daha məqbul və təhlükəsiz həll yolu hesab edilsə də, çoxsaylı icazələrin alınması və mürəkkəb tələblərlə müşayiət edilir. "AzerGold" QSC ətraf mühitin çirklənməsinin minimuma endirilməsi və mühafizəsinin tənzimlənməsi məqsədilə dayanıqlı inkişaf prinsipləri üzrə müttərəqqi

üsulları tətbiq edir. Bu kimi amillər və sosial məsuliyyət siyasəti nəzərə alınmaqla cəmiyyət tərəfindən daha mürəkkəb yol seçilib. Nəticədə civə kütləsi təkrar emaldə istifadə olunması məqsədilə ixrac edilib. Bununla da, "AzerGold" QSC ətraf mühitin mühafizəsinə daha bir töhfə verməklə yanaşı, ixracdan gəlirin əldə edilməsində nail olub.

Bəliklə, "AzerGold" QSC beynəlxalq qanunvericiliyə uyğun, BMT-nin "Minamata" və "Təhlükəli tullantıların səhədlərərası daşınmasına və kənarlaşdırılmasına nəzarət haqqında" Bazel konvensiyalarının tələbləri nəzərə alınmaqla civənin ikinci dəfə ixracını reallaşdırıb.

Əməyin təhlükəsizliyinin standartlaşdırılması üzrə Texniki Komitə yaradılıb

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin tabeliyində “Azerbaycan Standardlaşdırma İnstitutu” publik hüquqi şəxsin təşəbbüsü əsasında Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müftətliliyi Xidməti ilə birlikdə Əməyin təhlükəsizliyinin standartlaşdırılması üzrə Texniki Komitə (AZSTD/TK 21) yaradılıb.

İqtisadiyyat Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, Texniki Ko-

İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatı

mitə ilkin, dövlət, regional, dövlətlərarası və beynəlxalq standartların hazırlanması üçün yaradılan birgə məşvərətçi qurumdur.

Texniki Komitə əmək və peşə sahəsində müasir tələblərə cavab verən milli standartların işlənib hazırlanması, ekspertizasının aparılması, mövcud olan standartların yenilənməsi və sonrakı istifadəsi ilə bağlı təhlillərin aparılması, eyni zamanda, müvafiq beynəlxalq və dövlətlərarası təşkilatların işində iştirak etmək

məqsədlə təsis edilib. AZSTAND/TK 21-ə Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatı Milli Konfederasiyası və Həmkarlar İttifaqı Konfederasiyası daxildir.

Texniki Komitənin tərkibinə bərabərlik və könüllülük əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, elmi təşkilatlar, sahibkarlar, ictimai birliklər, kommersiya və qeyri-kommersiya qurumları da daxil ola bilərlər.

AMEA-75 AMEA-nın təsisçiləri: Mirəli Qaşqay

Dünya şöhrətli geoloq Mirəli Seyidəli oğlu Qaşqay 1907-ci il yanvarın 7-də Gəncə şəhərində anadan olmuşdur. 1912-ci ildə Gəncə gimnaziyasında təhsil almışdır. 1924-cü ildə Azərbaycan Politeknik İnstitutunun geoloji kəşfiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. O, 1930-cu ildə Zəylik alunit yatağının geoloji kəşfiyyat işlərinə rəhbərlik etmişdir. 1930-1935-ci illərdə SSRİ Elmlər Akademiyasının Petroqrafiya İnstitutunun (Sankt-Peterburq) aspiranturasında təhsil almışdır. Moskva şəhərində SSRİ Elmlər Akademiyası Geologiya Elmləri İnstitutunun ixtisas komissiyasının iclasında "İstisu mineral bulaqlarının geoloji-petroqrafik və geokimyəvi səciyyəsinə dair" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

M.Qaşqay Azərbaycanın bir çox bölgələrində geniş geoloji tədqiqat işləri aparmış, filiz və qeyri-filiz faydalı qazıntı yataqlarının geologiyasını və mineralogiyasını hərtərəfli öyrənmişdir. Onun bir çox əsərləri, o cümlədən "Dünya alunit yataqlarının tədqiqi" nə dair ikicildlik əsəri ölkə geoloq-mineroloqlarının məsəüstü kitabına çevrilmişdir. Akademik M.Qaşqay filiz əmələgəlmə proseslərinin bir sıra fundamental problemlərini həll etmişdir. O, nəinki görkəmli alim, həm də bacarıqlı elm təşkilatçısı idi. M.Qaşqay 1938-ci ildə

Geologiya İnstitutunun təsisçilərindən biri olmuşdur. Onun təşəbbüsü və köməyi ilə Azərbaycan Dövlət Universitetində geoloji coğrafiya fakültəsi, petroqrafiya, mineralogiya və kristalloqrafiya kafedrası, geologiya və faydalı qazıntılar muzeyi yaradılmışdır. Uzun illər ərzində akademik M.Qaşqay Geologiya İnstitutunda filiz yataqlarının geokimyəsi və mineralokimyəsi şöbəsinə rəhbərlik etmiş və böyük məktəb yaratmışdır. M.Qaşqay 1942-ci ildə "Azərbaycanın əsas və ultrahəssas süxurları sahəsində mineraloji-petroqrafik tədqiqatlar" adlı doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1944-cü ildə M.Qaşqay "Qafqazın müdafiəsinə görə", 1946-cı ildə "1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə" medalları və "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni ilə mükafatlandırılmışdır. M.Qaşqay 1945-ci ildə Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü və birinci akademik-katib vəzifəsinə seçilmiş, 1946-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin professoru elmi rütbəsi almışdır.

M.Qaşqay Britaniya, İrlandiya və Amerika Mineralogiya cəmiyyətlərinin həqiqi üzvü seçilmişdir. O, 1967-ci ildə sovet nümayəndə heyətinin tərkibində Paquş Sülh Konfransının işində iştirak etmişdir. Onun "Yeraltı sərvətlərin vəhşicəsinə istismarı haqqında" və "Ərəb şərq və onun təbii sərvətləri" mövzularında etdiyi çıxışları o dövrün tərəqqipərvər dairələrində böyük marağa səbəb olmuşdur.

M.Qaşqayın Yer elmləri sahəsindəki xidmətləri xaricdə geniş qeyd edilmişdir. Onun elmi əsərləri AFR, İngiltərə, İspaniya, Bolqarıstan, ABŞ, Yaponiya, Kanada və başqa ölkələrdə çap olunmuş, adı görkəmli alim kimi bir çox ölkələrin ensiklopediya və məlumat kitablarına ("Kim kimdir" - Avstriya, "Kim kimdir" - ABŞ, Çikaqo) daxil edilmişdir. Alim Azərbaycanın hidrokimyəvi rayonlaşdırılmasının əsas prinsiplərini işləyib hazırlamış və respublikanın bütün ərazisi üzrə 5000 m-ə qədər dərinlik istiliyinin yayılma qanunauyğunluqlarını əks etdirən orijinal "Azərbaycanın geotermik xəritəsi"ni tərtib etmişdir.

M.Qaşqayın "Zəylik yatağında alunitləşmə və kaolinləşmə", "Azərbaycanın əsas və ultrahəssas süxurları", "Azərbaycanın mineral qaynaqları", "Tərtər çayının yuxarı axarının geologiyası", "Şuşa rayonunun geoloji-pet-

roqrafik xarakteristikası, mineral qaynaqları və faydalı qazıntıları", "Listve-nitlər, onların genezisi və təsnifatı" və başqa fundamental əsərləri SSRİ-də və bir çox xarici ölkələrdə yaxşı məlum idi. O, yeddicildlik "Azərbaycan geologiyası" nəşrinin tərtibatçılarından biri olmuşdur.

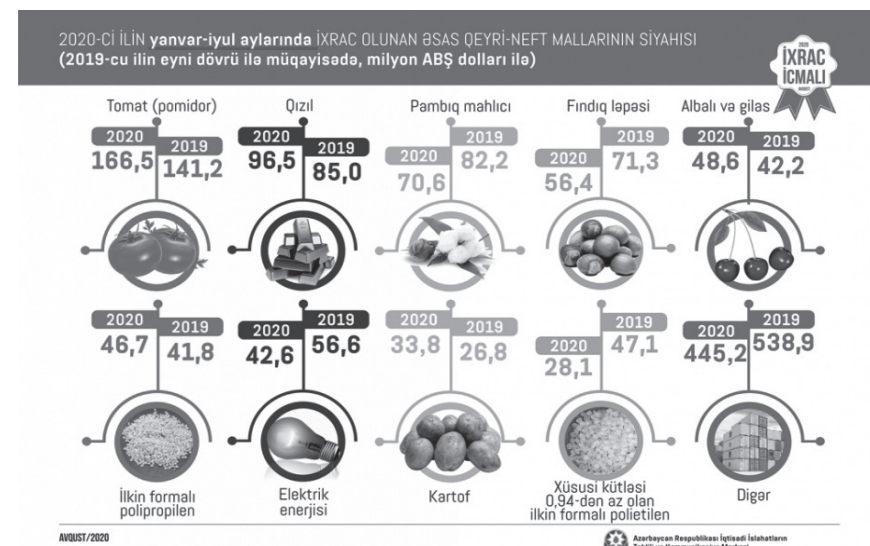
Akademik M.Qaşqayın rəhbərliyi altında geologiya elminin müxtəlif istiqamətləri üzrə 60 namizədlik və 10-dan çox doktorluq dissertasiyası müdafiə olunmuşdur.

M.Qaşqay keçmiş Sovet İttifaqında Ümumittifaq Mineralogiya Cəmiyyətinin fəxri və həqiqi, Lvov Geologiya Cəmiyyətinin, SSRİ EA Yer Elmləri Bölməsinin nəzdindəki Petroqrafiya Komitəsinin üzvü seçilmişdir. O, "Azərbaycan sovet ensiklopediyası" baş redaksiyasının, Terminologiya Komitəsinin, "Sovet geologiyası" və "Azərbaycan SSR EA-nın Xəbərləri" (Yer elmləri seriyası) jurnallarının redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur.

Görkəmli alim-geoloq Əməkdar elm xadimi adına layiq görülmüşdür. Tanınmış geoloq, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, professor, Azərbaycan SSR EA-nın akademiki, Əməkdar elm və texnika xadimi, Azərbaycan SSR EA-nın akademik-katibi Mirəli Qaşqay 23 aprel 1977-ci ildə Bakı şəhərində vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

3-9 sentyabr 2020-ci il

7 ayda Azərbaycan 9,1 milyard dollarlıq məhsul ixrac edib

Bu ilin yanvar-iyul ayları ərzində Azərbaycanın ixracı 9,1 milyard ABŞ dolları olub.

Qeyri-neft sektoru üzrə isə 1 milyard 35 milyon dollar dəyərinə ixrac reallaşdırılıb. Qeyri-neft sektoru üzrə ixrac ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,6 faiz azalıb.

Cari ilin yanvar-iyul ayları ərzində Rusiyaya 418,6 milyon, Türkiyəyə 205 milyon,

İsveçrəyə 107,6 milyon, Gürcüstana 84,2 milyon və Çinə 31,7 milyon dollar dəyərinə qeyri-neft sektoruna aid məhsul ixrac olunub. 2019-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu ilin ilk 7 ayı ərzində Rusiyaya qeyri-neft ixracı 5,7 faiz, İsveçrəyə 21,9 faiz və Çinə 60,9 faiz artıb.

Yanvar-iyul ayları ərzində ixrac edilən qeyri-neft sekto-

runa aid malların siyahısında isə pomidor (166,5 milyon dollar) birinci, qızıl (sikkə kəsilməsində istifadə olunmayan, digər emal olunmamış formalarda 96,5 milyon dollar) ikinci və pambıq məhləsi (70,6 milyon dollar) üçüncü olub.

Ümumiyyətlə, bu ilin ilk 7 ayı ərzində meyvə-tərəvəz ixracı 359,6 milyon, pambıq lifi ixracı 71,6 milyon, alüminium və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 51,3 milyon, kimya sənayesi məhsullarının ixracı 46,5 milyon, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatların ixracı 27,4 milyon, pambıq ipliyi ixracı 10,6 milyon, alkoqollu və alkoqolsuz içkilərin ixracı 7,3 milyon, şəkər ixracı 9,3 milyon, bitki və heyvan mənşəli piylər və yağların ixracı 13,7 milyon, çay ixracı 5,5 milyon dollar təşkil edib.

21 mindən çox əmanətçi kompensasiya aldı

01 Sentyabr 2020-ci il tarixinə "Atabank" ASC, "Amrahbank" ASC, "NBC Bank" ASC və "AG-Bank" ASC-nin əmanətçilərinə 499 milyon 764 min 89 manat kompensasiya ödənilib. Bu barədə Əmanətlərin Sığortalanması Fondundan (ADIF) məlumat verilib. Kompensasiyaları 21 min 163 əmanətçi alıb.

Abşeron Logistika Mərkəzi beynəlxalq sertifikatlara layiq görüldü

Abşeron Logistika Mərkəzi fəaliyyətini beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun olaraq davam etdirir.

Bu il ərzində Abşeron Logistika Mərkəzi "Peşə Sağlamlığı və Əməyin Təhlükəsizliyi İdarəetmə Sistemi" üzrə

ISO 45001 və "Ətraf Mühiti İdarəetmə Sistemi" üzrə ISO 14001 beynəlxalq standartların tələbləri çərçivəsində daxili normativ bazanı daha da təkmilləşdirmiş, bütün fəaliyyət sahələri, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik

üzrə risklər, ətraf mühit aspektlərini qiymətləndirmiş, təsirlərin minimuma endirilməsi istiqamətində tədbirlər planı həyata keçirmişdir. Təhlükəsizlik tələblərinə uyğun olaraq yoxlama-nəzarət qrafikləri hazırlanmış və onların icrası təmin edilmişdir. İşçilərin təhlükəsizlik tələbləri üzrə məlumatlılıq səviyyəsinin artırılması üçün nəzəri və təcrübə təlimlər keçirilmişdir.

Böyük əməyin nəticəsi olaraq avqust ayında "TÜV Austria" beynəlxalq sertifikatlaşdırma təşkilatı tərəfindən keçirilmiş audit nəticəsində mərkəz ISO 14001, ISO 45001 beynəlxalq sertifikatlara layiq görüldü.

BP-nin Azərbaycanda satınalma, texniki xidmət və anbar fəaliyyətlərini idarə edəcək şirkət məlum oldu

Bu, 2018-ci ildə SOCAR AQŞ və Böyük Britaniya şirkətinin birgə müəssisəsi olaraq təsis edilən "Turan Qazma və Mühəndislik" şirkətidir.

İki şirkət arasında əməkdaşlığı nəzərdə tutan saziş "Turan Qazma və Mühəndislik" birgə müəssisəsinin SAP xidmət sistemini, quyuların satınalma fəaliyyətini, BP Qlobal Quyular Təşkilatının Azərbaycan anbar və anbar fəaliyyətini idarəetməni nəzərdə tutur. Şirkət bu fəaliyyət üçün əlavə olaraq 71 nəfəri işə götürüb, onlardan

69-u Azərbaycan vətəndaşdır. Bundan əlavə, SOCAR AQŞ Türkiyədə "Duz Gölü yeraltı qaz anbarının genişləndirilməsi" layihəsi çərçivəsində 40 quyunun qazma işlərini də uğurla icra etməkdədir. Həmçinin, Xəzərdə 4 neft və qaz yatağında, dayaz sulu "Günəşli" yatağında yerləşən 7 və 11 saylı, "Ümid 1", "Qərbi Abşeron" yatağının 10 saylı və "Bulla" yatağının 6 saylı özüllərində quyu tikintisi işlərini uğurla aparır. SOCAR AQŞ şirkəti geologiya sahəsində də çox böyük nailiyyətlər əldə edib.

Mürəkkəb geoloji struktura malik "Ümid" yatağında qazma işlərinin uğurla və düzgün aparılması bunun sübutudur. Müəssisə "Qərbi Abşeron" və "Günəşli" yataqlarında unikal geoloji və geofiziki işlər apararaq, yataqların tam potensiallarının aşkarə çıxarılması istiqamətində zəngin məlumat bazası toplamışdır. Qeyd edək ki, SOCAR tarixində ən dərin və yüksək debitli, faktiki dərinliyi 6 min 810 m olan quyununun ("Ümid 1" platformasında, 16 saylı) qazılması SOCAR AQŞ-nin adı ilə bağlıdır. SOCAR AQŞ 2019-cu ilin sentyabrında BMT-nin Qlobal Sazişi üzrə Lider şirkət elan olunub. Həmçinin, API Spec Q2 Keyfiyyət İdarəetmə Sisteminin standartının tələblərinə uyğun sertifikat ilə təltif olunmuş ilk və yeganə qazma müəssisəsidir. İndi şirkətdə əksəriyyəti azərbaycanlı olmaqla 1200 əməkdaş çalışır.

AİB Azərbaycana 780 milyon dollar kredit ayırmağa hazırdır

Asiya İnkişaf Bankı (AİB) 2021-2023-cü illərdə Azərbaycana 780 milyon dollar məbləğində kredit ayırmağa hazırdır.

"Bank Direktorlar Şurasının Azərbaycan üçün təsdiq etdiyi üçillik biznes-plan çərçivəsində 780 milyon dollar məbləğində vəsait ayırmağa hazırdır", - deyə bankdan məlumat verilib. Biznes-plana əsasən, AİB bu dövrdə Azərbaycana təhsil, irriqasiya, biznesə dəstək, iqtisadi islahatların dəstəklənməsi və dəmir yollarının inkişafı layihələri üçün 5 kredit ayırmağa hazırdır.

Bununla yanaşı, 2021-ci ildə bank ölkə üçün 85 milyon dollar, 2022-ci ildə 370 milyon dollar, 2023-cü ildə 325 milyon dollar məbləğində krediti ehtiyatda saxlayıb.

AİB 2021-2023-cü illərdə də Azərbaycana 4,5 milyon dollar məbləğində texniki yardım göstərəcək.

3-9 sentyabr 2020-ci il

Америка стремительно выходит из кризиса

Крупнейшая в мире американская экономика быстро оправляется от вызванного коронавирусом спада. Политики радуются: кризис закончился, не начавшись. Экономисты предупреждают: праздновать нечего, все очень шатко и если прервать денежную терапию раньше времени, шрамы не рассосутся целое поколение. США уверенно опережают другие страны по числу смертей от Covid-19, а хаотичный ответ Дональда Трампа на крупнейший кризис его президентства уменьшает его шансы переизбраться на второй срок на ноябрьских президентских выборах. Белый дом спешит перевернуть печальную страницу и вернуться к избирательной кампании, основным козырем которой до пандемии и карантина была сильная экономика. "Ваши доходы немного упали, но мы вернули все обратно. Фондовый рынок бьет рекорды. У нас феноменальная экономика, нас ждет прекрасный третий квартал. И если мы не наделаем глупостей 3 ноября (в день выборов), следующий год для нашей экономики будет лучшим в истории", - сказал Трамп группе сторонников. Поводы для оптимизма у него есть. Обращения за пособием по безработице снижаются уже 11 недель подряд, розничные продажи взлетели в мае на невиданные 18%, разрешений на строительство жилья выписано аж на 14% больше, а промышленники впервые с февраля демонстрируют в опросах уверенность в будущем. "У нас отличные шансы на то, что экономика восстановится так же

Чтобы продлить надбавки, нужно утвердить новый пакет помощи в конгрессе, но сторонники Трампа из Республиканской партии пока блокируют одобренный демократами акт. США уже выделили из казны более 3 трлн, но этого недостаточно, уверены многие. Палата представителей, подконтрольная демократам, уже одобрила очередные 3 трлн долларов антикризисной помощи, однако сенат, в котором большинство у республиканцев, утверждать его отказался, ссылаясь на то, что экономика и без того уже восстанавливается. Кризис усиливает неравенство и расслоение в обществе, чреватое

первые три месяца 2020 года. Такими темпами она упадет на 13% за год, и Европа недосчитается почти 2 трлн евро. И это при том, что еще примерно столько же ей придется потратить на борьбу с вирусом и кризисом. Итоги первого квартала - лишь намек на будущие разрушения. Повсеместный карантин сковал ЕС только в марте, и основной удар по карману граждан и бизнеса придется на текущий второй квартал. Если вирус не отступит во второй половине года и экономика не начнет восстанавливаться, общий ущерб будет еще более существенным. Европейский центробанк допускает, что падение ВВП по итогам года

других. На ЕС пришлось почти половина всех связанных с пандемией Covid-19 смертей. В США - ведущую экономику мира - коронавирус пришел позже и навредил ей пока не так сильно. Американский ВВП сократился на 1,2% в квартальном исчислении по сравнению с падением на 3,5% в ЕС. Если экстраполировать на весь год, как это принято у статистиков в США, годовые темпы падения европейской экономики в первом квартале превысили 13%, тогда как Америка ограничилась скромными 4,8%. По итогам года Европа еще больше отстанет от конкурентов. По оценкам Международного валютного фонда, обвал в Евросоюзе (минус 7%) будет более существенным, чем в США (-6%) и Японии (-5%), а конкурент ЕС в борьбе за звание второй крупнейшей экономики мира - Китай и вовсе избежит падения (+1,2%). Коронавирус вывел из строя мотор европейской экономики. Из четырех гигантов малой кровью обошлась только Германия, тогда как Франция, Италия и Испания оказались в лидерах и по смертности, и по продолжительности и суровости карантина. В итоге при среднеевропейском темпе сокращения на 3,5% ВВП Франции упал на 5,8%, Испании - на 5,2%, а Италии - на 4,7%, причем для итальянцев это второй подряд квартал спада, то есть технически страна оказалась в рецессии. **Мир выходит из карантина, но не из кризиса** Страны снимают карантин одна за другой; освобожденное население разбегается по лужайкам и

за лечение превышает полторы годовых зарплаты, о скором возврате к былому благополучию говорить не приходится. К тому же, большая часть выделенных на восстановление денег пришлось на богатые страны, и развивающимся еще предстоит выяснить, как финансировать самый сложный этап кризиса - не медицинский, а экономический. Он чреват всплеском бедности, разобщенности, национализма и протекционизма, политической нестабильностью и спадом торговли - то есть, угрожает отбросить мир в конец прошлого века и свести на нет все усилия последних десятилетий в деле сокращения неравенства и нищеты на планете. Каждый месяц тотального карантина и социального дистанцирования сокращает годовой прирост богатства любой страны примерно на 2%, подсчитали экономисты ОЭСР. Когда оживет экономика, и выйдет ли Швеция победителем? Выход из беспрецедентного кризиса мир нащупывает в густом тумане, как выразилась главный экономист МВФ Гита Гопинат. На заре коронакризиса американские ученые проанализировали уроки предыдущей глобальной пандемии - "испанки" начала прошлого века, и пришли к выводу, что пока смертельный грипп бушевал, всем было одинаково плохо, а вот восстановление производства оказалось быстрее там, где власти быстро и масштабно ввели социальное дистанцирование и подтянули гигиену. На этот раз жесткий карантин выбрало большинство стран. Но редкие островки свободы придали

Коронавирус и мировая экономика

стремительно, как она глохла, - сказал за неделю до митинга Трампа его главный экономический советник Ларри Кадлоу. - Я думаю, во втором полугодии нас ждет солидный рост ВВП процентов на 20, а безработица опустится ниже 10%. 2021-й будет очередным годом солидного, очень солидного роста ", - сказал Кадлоу. **Конец щедрости** В той же статистике, которой хвалятся Трамп и Кадлоу, глава американского центробанка Джером Пауэлл без труда нашел повод для тоски. Пусть в мае рынок труда восстановился, прибавив 2,5 млн рабочих мест, а безработица сократилась до 13,3%, но ведь еще в феврале она была на рекордно низком уровне 3,5%. За время пандемии 45 млн американцев обратились за пособием. Промышленное производство пусть и поднялось в мае, но лишь на 1,4%, и по данным центробанка, по-прежнему более чем на 15% ниже, чем в докризисном феврале. Когда Трамп пришел в власти, он обещал добиться экономического роста "на 4%, а может и на 5% и даже на 6%" в год. В 2018 году он не дотянул до 3%, в 2019-м замедлился до 2,3%. В текущем, по оценке центробанка, рост и вовсе сменится спадом - на 6,5%. Обрушение деловой активности в текущем втором квартале (за апрель - июнь) будет самым драматичным в современной истории США, предупредил Пауэлл. "Пока население не поверит, что с вирусом покончено, полное восстановление маловероятно", - предупредил он конгрессменов. Советник Трампа Кадлоу назвал прогноз главы ФРС "слишком утрюпым". И предложил рецепт оживления экономики: лишить безработных антикризисной надбавки к пособию, благодаря которой средние выплаты достигли 4 тысяч долларов в месяц. "Такие деньги отбивают всю охоту возвращаться на работу. Мы людям платим, чтобы они не работали. Больше, чем они раньше получали в виде зарплаты, - сказал он. - На пару месяцев это может и полезно, но в конце июля надо положить этому конец".

политическими потрясениями. "Не все американцы в равной степени ощущают тяготы спада. Скачок безработицы в гораздо более существенной степени затронул наименее обеспеченные семьи, этнические меньшинства и женщин. Если кризис не будет быстро преодолен, разрыв в благосостоянии разных групп населения усугубится, и все усилия последнего рекордного периода восстановления после предыдущего кризиса будут сведены на нет", - сказал Пауэлл. Не то чтобы мы что-то делали сильно не так, а кризис выявил аномалии и теперь нужно устранить перекосы, прежде чем тратить деньги на восстановление. Ничего подобного: мировая экономическая машина работала относительно сносно, организм был здоров и рос, пусть и вяло, но его пораил вирус. И потому операции не требуется, достаточно искусственного дыхания, мощной дозы адреналина в виде антикризисных денежных вливаний - и все запустится с прежней силой. Ситуация как никогда располагает к этому: ставки кредитов находятся на нуле, как и инфляционные ожидания. Развитые страны могут брать деньги в долг бесплатно. И история подсказывает, что это надолго, что лишь ободрят сторонников масштабного стимулирования спроса и производства за счет бюджета. В недавно опубликованной работе три экономиста оценили последствия прошлых пандемий и пришли к выводу, что в отличие от войн, от нашествия бактерий и вирусов мир восстанавливается десятилетиями, и последствия ощущаются в среднем около 40 лет. **Европа подсчитала убытки от коронавируса** Коронавирус и карантин погрузили европейскую экономику - вторую по размеру в мире после американской - в самый глубокий кризис за всю ее послевоенную историю. Худшие ожидания оправдываются: Евросоюз беднеет быстрее, чем остальной мир. ЕС более других на Западе пострадал от коронавируса и ввел самый жесткий карантин. Теперь он пожинает плоды эпидемии. Согласно свежим данным Евростата, экономика ЕС сократилась на 3,5% за

достигнет 12% в странах обращения евро. В Еврозону входят 19 из 27 стран Евросоюза, и на них приходится 85% экономики ЕС, или 12 трлн из 14 трлн евро общего ВВП. "Скорость и глубина падения экономики беспрецедентны для мирного времени, - сказала глава центробанка Кристин Лагард. - Масштаб спада будет всецело зависеть от того, сколько продлится карантин и насколько успешными окажутся меры поддержки людей и бизнеса". **Почему падает экономика?** Краткий ответ - из-за карантина. Чтобы понять, как именно карантин влияет на ключевое мерило экономического успеха в послевоенном мире - показатель ВВП, нужно вспомнить, как его рассчитывают. Общий объем ВВП - это сумма потребления, инвестиций, госрасходов и чистого экспорта в отдельно взятой стране. В большинстве стран подавляющую роль в приросте ВВП играет первый компонент - потребление. Именно по нему нанес удар карантин. Люди сидят по домам, меньше зарабатывают и меньше тратят; магазины и рестораны закрыты, запрещены туризм и массовые мероприятия - спортивные и развлекательные. Даже в гости с подарками ходить нельзя. Все это уменьшает потребление. Во Франции, например, оно сократилось на 6% за первый квартал. А спад инвестиций оказался вдвое существеннее - минус 12%. Бизнес не вкладывается в развитие, люди не покупают жилье, компании не создают запасы. Два главные составляющие ВВП развитых стран, таким образом, тянут экономику ко дну. В условиях ограничений поддержать ее на искусственной вентиляции до лучших времен может третья составляющая - государственные расходы. И власти стран, у которых есть деньги или возможность их занять, масштабно стимулируют экономику из бюджета. **Европе приходится хуже других** Крупнейший на планете политический союз с населением 450 млн человек пострадал больше

парикмахерским, спешит вернуться к работе и прежней жизни. Но вряд ли у всех получится, предупреждают экономисты и финансовые власти. Даже если театры и офисы немедленно откроются вновь, деловая активность, занятость, зарплаты и производство уже не вернутся на те высоты, с которых их низвергла эпидемия Covid-19. Тому есть несколько причин. Во-первых, немедленно все не откроется, поскольку вирус не побежден, вакцины нет, многие страны ждут второй волны, а некоторые еще не пережили первую. А значит, люди и бизнес боятся будущего и не спешат тратить деньги в прежних масштабах, подрывая основу современной экономики - потребление и инвестиции. Это во-вторых. В-третьих, карантин оказался делом затратным. Невиданный со времен последней мировой войны паралич деловой, общественной, культурной и спортивной жизни наряду с коллапсом международной торговли потребовали от стран гигантских вложений в поддержание экономики на искусственном дыхании. Деньги эти придется возвращать, а значит, в будущем средств на развитие и нужды общества будет меньше, а налоги вырастут. В-четвертых, когда ночь закончится, проснутся не все. Многие бизнесы - от авиакомпаний до ресторанов - не переживут карантин даже при поддержке властей. Многие люди лишатся работы, а найти другую в новых условиях будет непросто. И даже если после спада в 2020-м деловая активность возродится в 2021 году, мировая экономика не сможет отыграть потери полностью и недосчитается почти 10 трлн долларов, подсчитал Международный валютный фонд. И еще по меньшей мере 10 трлн долларов мир собирается потратить на борьбу с кризисом. Два десятка триллионов - это почти четверть всей мировой экономики и примерно в полтора раза больше бюджетных расходов всех стран планеты. Одного этого достаточно, чтобы повергнуть экономистов в уныние: после болезни можно быстро восстановить здоровье и вернуться к родным и на работу, но если счет

уверенности противникам такой политики. И первым примером для них служит Швеция. Одна из ведущих стран и экономик Евросоюза не закрывала магазины и начальные школы, не запрещала людям выходить из дома. Власти ограничились рекомендациями населению соблюдать дистанцию и по возможности работать из дома, отменили массовые мероприятия и очные занятия в старших классах и университетах. В итоге смертность в Швеции оказалась ниже, чем в наиболее пострадавших крупных государствах Европы, но в разы выше, чем в других скандинавских странах. Однако и экономика Швеции пострадала не так сильно, как в других европейских странах. В первом квартале, по очень предварительным оценкам, она сократилась на 0,3%, тогда как в среднем в ЕС падение составило 3,5%, а в скованных жестким карантинном Италии, Франции и Испании - в полтора раза существеннее. Определенные выводы из этого можно сделать, однако вряд ли связь между жесткостью карантина и динамикой экономики прямолнейная, отмечает старший экономист шведского Handelsbanken Эрик Мейерссон. Равно как и динамику смертности, деловую активность определяет множество структурных факторов, существовавших и до пандемии. Они же угрожают свести на нет все достижения Швеции в деле минимизации неудобств для бизнеса и граждан. Примерно половина экономики страны приходится на экспорт, а спрос на Volvo и другие товары и услуги в мире резко сократился. В результате экономика страны упадет в 2020 году на те же 7%, что предсказывают Европе в целом, сказала на этой неделе министр финансов Швеции Магдалена Андерссон. Шведы играют вдолгую и надеются, что их модель мягкого карантина сработает лучше, чем череда открытий и закрытий.

По материалам www.bbc.com

Rəqəmsal iqtisadiyyat: anlayış və inkişaf istiqamətləri

(əvvəli ötən sayımızda)

Rəqəmsal iqtisadiyyat, yeni imkanların meydana gəlməsi, şübhəsiz, insan həyatında müsbət əks oluna- caqdır.

Rəqəmsal texnologiyaların inkişafı sayəsində istehlakçı ona vacib olan xidmətləri tezliklə əldə edə, daha aşağı qiymətlə internet-mağazalar- dan alaraq qənaət edə bilər. Belə ki, kitabın elektron versiyası onun çap analoquna nisbətən dəfələrlə ucuz başa gələcəkdir.

Dünya Bankı 2016-cı ildə özünün “Rəqəmsal dividendlər” adlanan ic- malına rəqəmsal iqtisadiyyatın in- kişafı baxımından aşağıdakı müsbət cəhətləri əlavə etmişdir:

- *əmək məhsuldarlığının artması;*
- *şirkətin rəqəbat qabiliyyətliliyinin yüksəlməsi;*
- *istehsal xərclərinin azalması;*
- *yeni iş yerlərinin yaradılması;*
- *sosial qeyri-bərabərliyin aradan qaldırılması.*

Rəqəmlərin və elektron kommersiya- nın həyatımıza tətbiq olunması həm də bəşəriyyət üçün bir sıra mənfi hal- lara gətirib çıxarır ki, bunlara aiddir:

- *Personal məlumatların qorunması problemi ilə əlaqədar kibertəhlükələr riski (dələduzluq problemi qismən rəqəmsal savadlılığın tətbiqi ilə həll oluna bilər);*
- *“rəqəmsal quldurluq” (insanların*

davranışının idarə edilməsi üçün milyonlarla insan haqqında məlu- matlardan istifadə olunması);

- *əmək bazarında işsizliyin artma- sı. Bir sıra peşələrin və sahələrin yox olması riski daha da artıracaqdır (məsələn, bir çox ekspertlər ciddi gü- man edirlər ki, bank sistemi yaxın onilliklər ərzində yox olacaqdır). Bu, informasiya texnologiyalarının və onun məhsullarının daha da yuyul- ması nəticəsində mümkün olacaqdır. Bunlara aiddir: elektron kassalarla mağazalar, müştərilərə, pilotsuz avto- mobillərə və s. xidmət edən robotlar);*
- *“rəqəmsal uyğunsuzluq” (rəqəmsal xidmət və məhsullara əlçatanlıq şə- raitində rəqəmsal törəmə, yaxud qu- rum və nəticə kimi bir ölkədə və ya*

müxtəlif ölkələrdə olan insanların ri- fah səviyyəsində uyğunsuzluq).

Əvvəla, rəqəmsal iqtisadiyyat prak- tiki olaraq hər şey haqqında maşınla oxunan böyük həcmdə informasiyanın (rəqəmsal məlumatların) toplanması, istifadə və təhlil olunması qabiliyyəti sayəsində inanılmaz dərəcədə sürət- lə inkişaf etməkdə davam edir. Belə rəqəmsal məlumatlar fiziki şəxslərin, sosial qrupların və ya müəssisələrin aktivliyi nəticəsində müxtəlif rəqəmsal platformalarda qalan “rəqəmsal izlə- rin” təhlili əsasında toplanır.

Ayrı-ayrı illərdə dünya İnternet-tra- fikinin dinamikası aşağıdakı kimidir (saniyə və gicəbəy):

2002-ci ildə saniyədə 100 gb; 2007-ci ildə saniyədə 200 gb; 2017-ci ildə sa-

niyədə 46000 gb; 2022-ci ildə saniyə- də 150700 gb. Rəqəmsal iqtisadiyya- tın ikinci hərəkətverici qüvvəsi kimi platformaların yayılması çıxış edir. Son onilliklər ərzində dünyada möv- cud iqtisadiyyat sahələrinin transfor- masiya olunan məlumatları əsasında biznes modeldən istifadə olunan çox- saylı rəqəmsal platformalar əmələ gəl- mişdir. Bu platformaların əhəmiyyəti təsdiqləyir ki, bazar kapitallaşması göstəricilərinə görə dünyanın səkkiz ən iri şirkətdən yeddisi platformalı biznes modellərindən istifadə edir.

Rəqəmsal platformalar müxtəlif tərəflərin onlayn rejimində qarşılıqlı fəaliyyət göstərməsinə imkan verən mexanizmlər qismində çıxış edir. Əməliyyat və innovasiya platforma- ları arasında fərqi göstərmək olar. Əməliyyat platformaları onlayn rejimi- ndə işləyən və müxtəlif tərəflər arasında əməliyyatların həyata keçir- lilməsini təmin edən infrastruktur ilə ikitərəfli və ya çoxtərəfli bazarlardır. Onlar iri rəqəmsal korporasiyalar (“Amazon”, “Alibaba”, “Facebook” və s.), həm də rəqəmsal texnologiya- ların geniş istifadə edildiyi sektorlar- da (“Uber”, “Didiçusin” və ya “Ey- rrib”) biznes modelin əsası hesab olunur. İnnovasiyalı platformalar elə mühitdir ki, burada kodları və kon- tentləri işləyib hazırlayanlar, məsələn, əməliyyat sistemləri (“Android” və ya

“Linux”) və ya texnoloji standartlar (məsələn, videofayllar üçün MPEG formatı) formasında proqram təmina- tı və əlavələr yaradır.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın iqtisadi coğ- rafiyaşında şimal ilə cənub arasın- da ənənəvi fərq izlənilir. İki ölkə dəyişməz olaraq aparıcı rol oynayır ki, onlardan biri ABŞ - inkişaf et- miş ölkə, digəri Çin - inkişaf etmək- də olan ölkə sayılır. Məsələn, 2018-ci ildə blokçeyn texnologiyaları ilə bağlı bütün patentlərin 75%-i, İnternet əş- yalarına olan dünya xərclərinin 50%-i və bulud hesablamaların açıq dünya texnologiyaları bazasının 75%-dən çoxu bu iki ölkənin payına düşürdü. Səciyyəvi haldır ki, dünyanın 70 ən iri rəqəmsal platformasının bazar kapitallaşmasının 90%-i də bu iki ölkənin payına düşür. Qeyd etmək lazımdır ki, dünyada məcmu kapı- tallaşmanın üçdə iki hissəsi yeddi “superplatformaların” - “Microsoft”, “Apple”, “Amazon”, “Facebook”, “Google”, “Tencent” və “Alibaba” kimi nəhənglərin payına düşür.

Beləliklə, rəqəmsal texnologiyaların bir çox sahəsində inkişafdan qalan dünya, xüsusilə Afrika və Latin Ame- rikası ABŞ və Çindən xeyli geridədir.

(ardı var)

F.M.Qarayev,
BDU-nun dosenti

AI rəhbərliyi "rəqəmsal vergi" ilə bağlı razılaşma olacağını bildirib

Almaniyanın Baş nazirinin müavi- ni və Maliyyə naziri Olaf Şolz Avst- rianın paytaxtı Vyanada alman- dilli ölkələrin (Almaniya, Avstriya, İsveçrə, Lüksemburq və Lihtenş- teyn) maliyyə nazirlərinin yığın- cağından sonra mətbuata açıqlama verib. O, digər məsələlərə münasibət bildirməklə yanaşı, “Google” və “Facebook” kimi böyük şirkətlə- rin rəqəmsal gəlirlərinə vergi qoy- maqla bağlı 2020-ci ilin sonunda qlobal miqyasda bir sazişin imza- lanacağını gözləndiyini bildirib. Dekabr ayına qədər Avropa İtti-

faqının (AI) rəhbərliyini icra edə- cək Almanıyanın gələcək bir neçə ay ərzində “rəqəmsal vergi” və “minimum vergi” mövzusunda bir saziş imzalanması üçün səylər göstərdiyini vurğulayan Şolz qeyd edib ki, bu iki mövzu üzrə beynəlxalq plan üzərində anlaşıma əldə ediləcəyinə əmindir.

Qeyd edək ki, AI-nin böyük iqtisadiyyata malik ölkələri GAFA (Google, Apple, Facebook və Ama- zon) adlandırılan böyük transmilli şirkətləri mənfəətlərini AI-dən kə- narda qalan vergilərin az olduğu ölkələrə köçürməklə vergidən ya- yınmaqla ittiham edir. Fransa, İngiltərə, İspaniya və İta- liya hökumətlərinin adları çəkilən rəqəmsal şirkətlərə vergi qoyması ABŞ-da ciddi əks reaksiya ilə qar- şılanmışdı.

“Apple”ın bazar dəyəri “FTSE 100” indeksini keçib

ABŞ-ın texnologiya nəhəngi “App- le” şirkətinin bazar dəyəri Böyük Britaniyanın ən böyük şirkətlərinin səhmlərinin qiymətləri əsasında formalaşan “FTSE 100” indeksinin dəyərini ötüb.

Bu barədə xarici mətbuata istina-

dən xəbər verilir.

Məlumatə görə, hazırda beynəlxalq fond birjalərində “Apple”ın səhm- lərinin ümumi dəyəri 2,3 trilyon ABŞ dollarına (1,7 trilyon funt ster- ling) yaxındır. “FTSE 100” indek- sinin ümumi dəyəri isə 1,5 trilyon funt sterlinq səviyyəsindədir. Xatırladaq ki, “Apple”ın səhmlə- rinin ümumi dəyəri bu ilin əvvə- lindən bəri 75% artaraq ötən ay 2 trilyon ABŞ dollarına (1,5 trilyon funt sterlinq) yüksəlmişdi. Bunun- la da, o, bazar dəyəri 2 trilyon dol- ları ötmüş ilk ABŞ şirkəti olmuşdu. “Apple” həmçinin 2018-ci ildə bazar dəyəri 1 trilyon dolları aşmış ilk ABŞ şirkəti kimi də tarixə düşüb.

Baffet Yaponiya şirkətlərinə 6 mlrd. dollar sərmayə qoyub

Uorren Baffetin “Berkshire Hat- haway” investisiya fondu Yaponi- yanın beş ən böyük ticarət şirkə- tinə 6 milyard dollar sərmayə qoyub (5%).

Bildirildiyi kimi, bunlar “Itochu”, “Marubeni”, “Mitsubishi”, “Mit- sui” və “Sumitomo” şirkətləridir. Satınalma əməliyyatı “National In- demnity” tərəfindən həyata keçir- lib. “Berkshire Hathaway” inv- estisiyaların həcmi açıqlamasa da, “Financial Times” bu məbləği təx- minən 670 milyard yen (6,3 milyard dollar) dəyərində qiymətləndirir. “Berkshire Hathaway” uzun müd- dət idi ki, yapon şirkətlərində pay sahibi olmağı planlaşdırıb. Qiymətdən asılı olaraq, investisiya fondu bu beş şirkətin hər birində

payını 9,9%-dək artırma bilər.

“Berkshire Hathaway-in Yaponi- yanın, habelə investisiya üçün seç- diyimiz beş şirkətin gələcəyində iştirak edəcəyindən çox məmnun- am. Bu beş ən böyük ticarət şirkə- tinin dünyada bir çox müştərəm müəssisəsi var və düşünürəm ki, bundan sonra əməkdaşlıqlar daha çox olacaq. Gələcəkdə qarşılıqlı fayda üçün fürsətlərin olacağına ümid edirəm”, – deyər Baffet qeyd edir. Xatırladaq ki, “Berkshire Hat- haway” yapon şirkətlərinə investisi- ya qoyuluşunu Baffetin 90 illiyi günü açıqlayıb. Yaponiyaya investisiya qoymaq – Baffet üçün “qətiyyətlili bir sığra- yışdır”, FT qeyd edir. Milyardərin şirkəti üçün bu, adi normalardan kənara çıxmaq deməkdir, çünki tarixən “Berkshire Hathaway” Ame- rika şirkətlərinə üstünlük verib. Pandemiya dövründə bu beş şirkə- tin səhmləri kəskin ucuzlaşıb, bazar ertəsi günü isə “Berkshire Hathaway”ın açıqlamasından son- ra bahalaşmağa başlayıb: “Maru- beni” – 14%, “Sumitomo” – 11%, “Mitsubishi” – 10%. “Bu, yalnız şirkət üçün deyil, bütün Yaponi- ya fond birjası üçün çox yaxşı bir xəbərdir”, – deyər “Itochu”-nun nü- mayəndəsi bildirir.

“Amazon” mallarını dronlar vasitəsilə çatdıracaq

“Amazon” ABŞ-ın Federal Aviasiya İdarəsin- dən (FAA) malların dronlar vasitəsilə çatdı- rılması üçün icazə alıb. Banker.az xəbər verir ki, bu barədə şirkətə və tənzimləyiciyə istina- dən “Bloomberg” yazıb.

Qeyd edildiyi kimi, “Amazon” dronların sı- naqlarına başlaması planlaşdırsa da, tərər- riatları açıqlamır. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, riteylərin ABŞ-ın şimal-qərbində bir neçə sınaq sahəsi var.

Xatırladaq ki, 2019-cu ilin iyun ayında “Ama- zon” şaquli şəkildə qalxan və enən altıbucaqlı dron nümayiş etdirib. Bu cihaz yarım saatda çəkisi 2,2 kq-a qədər çəkisi olan bağlamaları daşıya bilər.

Qəzet vurğulayır ki, FAA-dan eyni icazələrə “Wing” xidməti (“Alphabet”-in törəmə şirkə- ti) və UPS logistika şirkəti alıb. Hər iki şirkət hal-hazırda dronları sınaqdan keçirməklə məşğuldur.

2020-ci ilin sonunadək FAA məhsulların dronlar vasitəsilə çatdırılmasını tənzimləyən qaydaları dəqiqləşdirməlidir. Şirkətlərin öz- ləri isə dronların izlənilmədən təyin olunmuş marşrut üzrə uçuşmasını proqramlaşdırmağı düşünməlidirlər.

“Rolls-Royce” rekord həddə zərərə uğrayıb

Böyük Britaniyanın tanınmış “Rol- ls-Royce” (RR) şirkəti bu ilin birinci yarısında rekord həddə – 5,1 milyard funt məbləğində (vergi nəzərə alın- mır) maliyyə itkisi ilə üzləşib.

Hazırda istehsalın ən böyük dəyişikli- yini həyata keçirən şirkət ötən gün Bö- yük Britaniyada 3 min iş yerini ixtisar etmək üçün Nottigamşir və Lankəşir

qəzalarında müəssisələrini bağlaya- cğını açıqlayıb.

Bütövlükdə, koronavirus pandemiya- sı üzündən təyyarə bazarındakı dəyi-şikliklərə uyğunlaşmaq üçün dünya üzrə əməkdaşlarının 17 faizini, yəni 9 minini ixtisar etməyə hazırlaşan şirkət bununla da illik 1,3 milyard funt vəsa- itə qənaət etməyi hədəfləyir.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Aytən Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacıadə, Elşad Səmədzadə, Məhəş Əhmədov, Müşfiq Atakışiyev, Amil Məhərrəmov, Rüşfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Dizayner:

Lamiyə NƏBİYƏVA

Redaksiyanın ünvanı:

Əliyar Əliyev küçəsi, 7

Redaksiya: +99412 566 09 60

Faks: +99412 514 14 27

Mühasibatlıq:

+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. “İQTİSADİYYAT” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnməmiş, «Azərbaycan» MMC nəşriyyatı mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 2500